

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ในโครงการ MONK CHAT เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อศึกษากำเนิดและพัฒนากิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ในโครงการ MONK CHAT เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ในโครงการ MONK CHAT เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างของโครงการ MONK CHAT (สนทนาธรรมกับพระ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องเป็นชาวต่างชาติที่สนใจในพระพุทธศาสนาและเข้ารับการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานที่สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ เป็นเวลา ๒ วัน และกลุ่มตัวอย่างของโครงการ MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เป็นชาวต่างชาติที่สนใจในพระพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์เป็นได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลและประเมินสรุปผลการวิจัย และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือเสริมในการเก็บข้อมูล และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นเวลา ๕ เดือนตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ - ๓๐ เมษายน ๒๕๕๙ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพระสงฆ์ ๒๐ รูป (แต่ละ ๑๐ รูป) ชาวต่างชาติ ๒๐ คน (แต่ละ ๑๐ คน) และเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเข้าปฏิบัติธรรมในสถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติเป็นเวลา ๒ วัน ในช่วงวันที่ ๘ - ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา รวม ๑๖ รูป/คน โดยการสัมภาษณ์ ในช่วงวันที่ ๑ ตุลาคม - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยงานศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่กับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ในโครงการ MONK CHAT เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอสรุปโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเมื่อครั้งพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์มีวิธีสร้างความศรัทธาให้บังเกิดแก่ผู้ฟังหรือกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบ เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ตามที่มีปรากฏในพระไตรปิฎก เมื่อได้นำเอาวิธีการทั้งหลายเหล่านั้นมาใช้แล้ว มักจะได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย นั่นก็คือ ผู้ฟังได้บรรลุผลานิพพานบ้าง ได้ดวงตาเห็นธรรมบ้าง เข้าถึงพระรัตนตรัยบ้าง หรือแสดงตนเป็นพุทธมามกะบ้าง แล้วแต่อินทรีย์บารมีของแต่ละบุคคล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานับแต่อดีตครั้งพุทธกาลมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย เริ่มจากในครั้งพุทธกาลที่ใช้วิธีมุขปาฐะ เป็นวิธีบอกต่อกันด้วยปากต่อปาก โดยพระพุทธองค์และเหล่าพุทธสาวก ในเวลาต่อมาใช้วิธีการหลักฐานพระธรรมคำสั่งสอนลงบนผนังถ้ำ จารึกลงใบลาน พิมพ์พระไตรปิฎกเป็นหนังสือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทญ์และโทรทัศน์ จากนั้นพอมายุคปัจจุบัน มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การนำข้อมูลพระไตรปิฎกบันทึกลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการนำข้อมูลหลักธรรมคำสอนพระพุทธองค์ไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึง

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เชียงใหม่ดำรงความเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญยิ่ง อีกทั้งมีศักยภาพสูงในฐานะเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ เป็นเมืองแห่งศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ที่มีชื่อเสียงไม่เพียงแต่ในประเทศ แต่เป็นที่รู้จักกันดีไปทั่วโลก ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวนมากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุตลอดจนวัดในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มาเยี่ยมชม ต่างก็มีความคาดหวังว่าบรรดาวิถาวารามเหล่านี้ จะให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วสถาบันเหล่านี้ไม่สามารถจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพแก่ชาวต่างชาติได้ ในช่วงเวลานั้นเองมีสถาบันอุดมศึกษาของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดสวนดอก ได้เห็นปัญหาและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ จึงเป็นจุดกำเนิดของโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติหรือเป็นที่รู้จักในชื่อภาษาอังกฤษว่าโครงการ MONK CHAT (สนทนาธรรมกับพระ)

ดังนั้นโครงการ MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยการริเริ่มของพระปลัด ดร.เสนห์ ธมมวโร (ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๙ ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระครูประวิตรวรานยุต ในตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่) ร่วมกับอาจารย์เดวิด จอห์น เพเยอร์ เป็นการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแบบธัมมสากัจฉา คือการตั้งประเด็นหัวข้อถามตอบโดย ชาวต่างชาติและพระนิสิตเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของพระพุทธศาสนา ตลอดจนจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตของพระสงฆ์สามเณร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำสมาธิภาวนา ฝึกหัดปฏิบัติขัดเกลากจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวตะวันตกให้ความสนใจใฝ่ศึกษาเป็น อย่างยิ่ง โดยได้จัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ด้วยการ สนับสนุนในด้านสถานที่ บุคลากรและงบประมาณจาก มหาวิทยาลัย จึงทำให้มีรูปแบบหลักในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ ๓ รูปแบบคือ การสนทนาถามตอบ การบรรยายและการตอบคำถาม และ การอบรมวิปัสสนากรรมฐาน

ในเวลาต่อมา โครงการ MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จากแนวคิดของศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทรงาม ที่ต้องการจะเปิดเวทีให้พระนักศึกษากลุ่มหนึ่งที่ต้องการจะฝึกภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมไทย และเรื่องทั่วไป โครงการนี้เป็นความ ร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ๒ แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาเขตล้านนา ใน เบื้องต้นอาจารย์แสง จันทรงาม ได้นำเอารูปแบบโครงการ MONK CHAT (สนทนาธรรมกับพระ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ มาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ด้วยข้อจำกัดในด้านสถานที่ บุคลากรและ งบประมาณ จึงทำให้มีรูปแบบหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นแบบการสนทนาถามตอบ

ผลการวิจัยพบว่าโครงการ MONK CHAT ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ถือได้ว่าเป็นหน่วยงาน ประสบความสำเร็จอย่างสูง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกแก่ชาวต่างชาติ โดยมีผลสัมฤทธิ์การ ประเมินความรู้และเข้าใจในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ MONK CHAT อยู่ในระดับดีมาก (มจร. ๙๖ % ระดับดีมาก และ มมร. ๙๒ % ระดับดีมาก) และมี ชาวต่างชาติเข้าร่วมโครงการทั้งหมดประมาณ ๕,๐๑๙ คน (แยกเป็น มจร. ๓,๓๖๗ คน และ มมร. ๑,๖๕๒ คน จากข้อมูลในปี ๒๕๕๙) นอกจากนี้แล้ว โครงการ MONK CHAT ยังก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมอย่างมาก เช่น ทำให้ประเทศชาติมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว เป็นแหล่งข้อมูลทาง วิชาการสำหรับนักวิจัยด้านการศึกษา ได้เสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา ได้เผยแผ่

หลักพุทธธรรมที่ถูกต้องแก่ชาวต่างชาติ และได้ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ที่ประสบปัญหาทางด้านจิตวิญญาณ เป็นต้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ในโครงการ MONK CHAT เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกแก่ชาวต่างชาติที่ให้ผลสัมฤทธิ์ในระดับที่ดีมาก ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

๑) จากการศึกษาในประเด็นเรื่องความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาพระนิสิตในโครงการ MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ พบว่าในระยะสองปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา) ไม่มีการนำกระบวนการนี้กลับมาใช้อีกเลย จึงส่งผลให้บรรดาพระนิสิตขาดความเป็นเอกภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านองค์ความรู้ทางพุทธธรรม ด้านกฎระเบียบวินัย ด้านสามัคคีธรรม และด้านพฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมกับสมณะเพศของพระนิสิตบางรูป ซึ่งผลเสียอาจจะยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในปัจจุบัน แต่ถ้าหากเหตุการณ์ยังคงเป็นไปในสภาพเช่นนี้แล้ว คาดว่าผลเสียที่ตามมา อาจจะมากจนถึงขั้นเสื่อมเสียเกียรติภูมิของสถาบันแห่งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่สำคัญและละเอียดอ่อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทีมผู้บริหารที่รับผิดชอบโดยตรง ควรพิจารณาการนำกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาพระนิสิตกลับมาใช้โดยเร็ว เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาในประเด็นนี้

๒) วัดวาอารามในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากเข้าไปเยี่ยมชมเช่น วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดพันอ้น วัดโลกโมฬี เป็นต้น ควรที่จะพิจารณารูปแบบโครงการ MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ หรือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวัดแต่ละแห่ง แล้วขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะทางเลือกหัวข้อวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางเลือกสำหรับการวิจัยในหัวข้อต่างๆดังนี้

๑) ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ MONK CHAT ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ / มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

๒) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้ภาษาอังกฤษของพระนิสิตที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรม MONK CHAT มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ / มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา